

УДК 338.001.36

АНАЛІЗ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ АКТИВАМИ

Студ. М.А. Барсукова, гр. МГЕК-16

Науковий керівник доц. О.І. Синенко

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета. Мета. Розглянути досвід іноземних країн в управлінні державними активами.

Завдання. Проаналізувати основні моделі управління державною власністю, основні типи централізованих та децентралізованих органів.

Об'єкт дослідження. Державні активи та управління ними за іноземним досвідом.

Методи та засоби дослідження. Метод логічного узагальнення, системно-структурний аналіз, статистичний аналіз, методи економіко-математичного моделювання, факторний аналіз

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наведені декілька пропозицій щодо вдосконалення управління державними активами.

Результати дослідження.

Існує чотири основні моделі управління державною власністю:

1) децентралізована модель, передбачає розподіл повноважень з управління між різними галузевими міністерствами;

2) дуальна модель, різновид децентралізованої моделі, передбачає розподіл повноважень між галузевим міністерством та «загальним» міністерством, як, наприклад, міністерство фінансів;

3) консультативна модель передбачає розподіл повноважень між різними галузевими міністерствами за наявності консультативного або координаційного органу у сфері державного управління;

4) централізована модель передбачає передання усіх повноважень з управління державною власністю окремому органу або органам.

Втім, зазначені моделі рідко зустрічаються у «чистому» вигляді, і в різних країнах часто поєднуються різні елементи більш ніж однієї моделі. Децентралізована модель є однією з традиційних моделей управління та, водночас, найменш ефективною. Основними її недоліками є: високий ступінь політичного втручання, зіткнення функцій власності та прийняття рішень і фрагментація управлінських повноважень.

Останнім часом все більшої популярності набуває централізована модель, яка передбачає реалізацію функції власності спеціалізованим органом. Такий орган зазвичай охоплює управління підприємствами, щодо яких держава володіє контрольним пакетом акцій, однак може також включати підприємства, щодо яких держава володіє меншитарним пакетом. Деякі органи охоплюють комерційні і некомерційні державні підприємства; інші охоплюють лише комерційні підприємства, в той час як у віданні профільних міністерств залишаються некомерційні підприємства. Поширення централізованої моделі управління є результатом перехідних процесів в країнах колишнього соцтабору і реформ кінця 90-х - початку XXI століття. У випадку Польщі більша частина підприємств знаходиться під контролем Міністра фінансів. Окремі відділи міністерства, відповідальні за приватизацію і корпоративне управління, налічують в цілому близько 220 чоловік. Відносно мала частка держпідприємств

знаходиться під контролем інших міністерств, зокрема Міністерства економіки та Міністерства інфраструктури, а також в управлінні регіональних органів.

До прикладу, у Азербайджані Державний комітет з управління державним майном реалізує функцію власності щодо малих та середніх державних підприємств, які є акціонерними товариствами, в той час як повноваження з управління великими державними підприємства розподілені між урядом, окремими міністерствами, управлінням президента та Державним комітетом з управління державним майном.

Основними типами централізованих органів є органи, безпосередньо підвідомчі уряду, та окремі структури на кшталт холдингових або інвестиційних компаній. Наприклад, в Австрії холдинг АТ «Österreichische Industrieverwaltungs» контролював значну частку стратегічних підприємств, водночас виконуючи функцію агентства з приватизації. Решта 76 держпідприємств перебували під контролем 8 федеральних міністерств. Холдинги все ще переважають в країнах з перехідною економікою. Однак передбачається, що вони не будуть постійними структурами і повинні бути ліквідовані із завершенням приватизації та реструктуризації промисловості.

Після законодавчої реформи 2007 року у Фінляндії була створена порівняно централізована структура управління державними підприємствами. Дії держави як власника регулюються Законом про «Управління державними пакетами акцій та майном», який був ратифікований у 2008 році, та замінив Закон «Про державну компанію» 1991 року. Принциповою відмінністю між даними законодавчими актами є положення про повноваження з прийняття рішень та юридичні норми, які регулюють угоди щодо акцій держави в капіталі підприємств. Департамент з управління державною власністю, який є частиною Кабінету Прем'єр-міністра, є підзвітним Міністру оборони. До відання департаменту належить управління державними компаніями, які здійснюють діяльність на ринкових умовах.

Основним досягненням такої централізованої реорганізації стало розділення функцій власності і регулювання та незалежність процесу прийняття рішень у сфері державної власності від інших державних органів. У кожному міністерстві є підрозділ, який здійснює нагляд за підзвітним йому державним підприємством. Така управлінська структура лише сприяє політичному втручання у повсякденне управління компаніями та не гарантує розподілу між реалізацією функцій власності та прийняття рішень.

Висновки. На сьогодні в Україні діє децентралізована модель управління, у світі ж найбільш поширеною стає саме централізована модель управління. Вона передбачає централізацію контролю над процесами управління в межах одного органу і чіткий розподіл повноважень між галузевими і спеціалізованими органами, який на сьогодні в Україні відсутній.

Концентрація функцій з управління в одному органі в даний момент видається вкрай проблематичною з огляду на функціонування більше 4000 суб'єктів господарювання державного сектору. Тому доцільним може бути впровадження дуальної моделі управління, при цьому необхідною умовою є зменшення кількості суб'єктів господарювання державного сектору економіки та перетворення держпідприємств у господарські товариства.

Ключові слова: державні активи, централізована модель, децентралізована модель, дуальна модель